

Sygn. akt II AKa 195/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Andrzej Rydzewski

Sędziowie: SA Dorota Wróblewska

SA Leszek Mering (spr.)

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Joanna Tomaszewska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G. K. S.

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2020 r.

sprawy z wniosku

R. J.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawczyni od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2020 r., sygn. akt **XI Ko 1135/18**

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. uchyla orzeczenie z punktu III w zakresie oddalenia wniosku o odszkodowanie,
2. kwotę zasądzoną w punkcie II tytułem odszkodowania podwyższa o kwotę 525.963,91 zł (pięćset dwadzieścia pięć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt trzy złote i dziewięćdziesiąt jeden groszy) do łącznej kwoty 574.777 zł (pięćset siedemdziesiąt cztery tysiące siedemset siedemdziesiąt siedem złotych),

II. utrzymuje w mocy w pozostałej części zaskarżony wyrok,

III. wydatkami poniesionymi w toku postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II AKa 195/20

Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1.CZĘŚĆ WSTĘPNA		

0.1.Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2020 roku w sprawie XI Ko 1135/18-On

0.1.Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego
oskarżyciel posiłkowy
oskarżyciel prywatny
obrońca
oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego
inny

0.1.Granice zaskarżenia

0.0.1.Kierunek i zakres zaskarżenia		
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości	
# w części	#	co do winy

#	co do kary	
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
<i>o.o.1.Podniesione zarzuty</i>		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	

#	brak zarzutów	
---	---------------	--

0.1.Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

1.Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

0.1.Ustalenie faktów

0.0.1.Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.1.1.				
0.0.1.Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.2.1.				

0.1.Ocena dowodów

0.0.1.Dowody będące podstawą ustalenia faktów	
--	--

Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwiężle o powodach uznania dowodu

<i>o.o.1.Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</i>		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiężle o powodach nieuwzględnienia dowodu

<i>1.STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków</i>		
Lp.	Zarzut	
3.1.	1. mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, rażące naruszenie art 11 ust. 1 i 8 ust 1 oraz 4 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art 361 § 1 i 2 k.c. i w zw. z aort 66 § 1 i 3 Kodeksu pracy w brzmieniu z 1 stycznia 1982 r. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż w przypadku Wnioskodawczyni szkoda wynikająca dlań z wydania i wykonania postanowień o tymczasowym aresztowaniu oraz wyroku skazującego nie obejmuje utraty przez Wnioskodawczynię dochodów z pracy w okresie od zwolnienia jej z więzienia do ponownego przyjęcia do pracy u	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny

tego samego pracodawcy mimo, iż zwolnienie Wnioskodawczynie z pracy nastąpiło na podstawie - warunkowanego wyłącznie ponad trzymiesięcznym wykonywaniem wydanego postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania - art. 66 § 1 Kodeksu pracy w brzmieniu z daty 1 stycznia 1982 roku, albowiem jak błędnie orzekł zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gdańsku, pozbawienie Wnioskodawczynie możliwości osiągnięcia dochodów z pracy w przedsiębiorstwie Biuro Projektów (...) lub w jakimkolwiek innym przedsiębiorstwie w wyniku zwolnienia z pracy wyłącznie na skutek aresztowania Wnioskodawczynie i odmowy przyjęcia po zwolnieniu z więzienia, warunkowanej wyłącznie treścią art. 66 § 3 Kodeksu pracy w brzmieniu z daty 1 stycznia 1982 roku, rzekomo nie spełniało przesłanki normalnego (adekwatnego) i bezpośredniego związku z powstałą tak szkodą, podczas, gdy prawidłowo przeprowadzona wykładnia i zastosowanie powołanych przepisów prawa materialnego wiodą do wniosku dokładnie przeciwnego, a to rażące uchybienie przepisom prawa materialnego miało decydujący wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a tym samym na wynik sprawy poprzez błędne przyjęcie także jakoby brak było adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy brakiem osiągnięcia przez Wnioskodawczynię dochodów w okresie od zwolnienia z więzienia w dniu 21 lipca 1983 r. do ponownego zatrudnienia w miejscu pracy, z którego została zwolniona wyłącznie na skutek wydania i wykonania represyjnych, nieważnych orzeczeń PRL tj. do 9 kwietnia 1989 r., w tym

zwłaszcza utratą dochodów z pracy w Biurze Projektów (...) w G., a orzeczeniami wydanymi przeciw Wnioskodawczyni i wykonywanymi w związku z postępowaniem ukoronowanym wyrokiem uniewinniającym z dnia 9 kwietnia 1992 w sprawie o sygn. akt II KRN 429/91, przy czym zaskarżone orzeczenie w sposób ewidentny nie odpowiada prawu,

2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na wynik postępowania i miała go w istocie, to jest art. 7 i 410 k.p.k., poprzez oparcie wyroku jedynie na części okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, którym Sąd przydał przymiot wiarygodności i pominięciem pozostałych, a także poprzez dokonanie przez Sąd dowolnej (w miejsce swobodnej) oceny dowodów, bez ich całościowego rozważania i w konsekwencji poprzez przyjęcie, iż okoliczności w pełni wynikłe z tych dowodów nie zostały dostatecznie udowodnione, a przede wszystkim dokonanie tej oceny dowodów wbrew zasadom logicznego rozumowania i wbrew zasadom wiedzy, w tym zwłaszcza notoryjnej wiedzy historycznej i doświadczenia życiowego, a to poprzez to, że Sąd mylnie odmówił adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy orzeczeniami wydanymi i wykonywanymi przeciw Wnioskodawczyni w związku z postępowaniem ukoronowanym wyrokiem uniewinniającym Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1992 r. w sprawie o sygn. akt II KRN 429/91, w tym w szczególności postanowienia o wszczęciu śledztwa przeciw Wnioskodawczyni, postanowienia o tymczasowym aresztowaniu Wnioskodawczyni,

wyroku skazującego
Wnioskodawczynię a szkodą
Wnioskodawczyni doznaną od dnia
wyjścia z więzienia czyli od 21 lipca
1983 r. do 8 kwietnia 1989 r., w tym
w szczególności utratą dochodów z
pracy w Biurze Projektów (...) w
G., wskutek czego Sąd niezasadnie
oddalił w przytłaczającej części
wniosek o odszkodowanie,

3. obrazę przepisów prawa
materialnego - art. 438 pkt. la)
k.p.k. - a to art. 11 ust. 1 w zw.
z art. 8 ust. 1 i 4 ustawy z dnia
23 lutego 1991 roku o uznaniu
za nieważne orzeczeń wydanych
wobec osób represjonowanych za
działalność na rzecz niepodległego
bytu Państwa Polskiego [zwanej
dalej „ustawą lutową” lub „ustawą
rehabilitacyjną”] w zw. z art. 361
§ 1 i 2 k.c. - poprzez błędną
wykładnię, zawężającą w sposób
nieumocowany w przepisach prawa,
pojęcie odszkodowania (zakres
obowiązku odszkodowawczego),
niwecząc kompensacyjny charakter
odszkodowania, poprzez:

- mylne przyjęcie, że rozmiar
szkody Wnioskodawczyni z
tytułu utraconych zarobków
ulega pomniejszeniu o kwotę
woluntarystycznie przyjętych
obecnych świadczeń publiczno
- prawnych (należnych lub
nie), w tym zwłaszcza podatku
dochodowego oraz świadczeń
ubezpieczenia społecznego i
zdrowotnego, które nie istniały
w systemie prawnym w
dacie poniesienia szkody przez
Wnioskodawczynię,
- mylne przyjęcie, że rozmiar
szkody Wnioskodawczyni ulega
pomniejszeniu o
wymagowane koszty
utrzymania ponoszone

	<p>potencjalnie w czasie pozostawania na wolności (które Sąd ustalił na 10% obniżonych wcześniej bezzasadnie zarobków Wnioskodawczyni); przy czym zaskarżone orzeczenie w sposób ewidentny nie odpowiada prawu.</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>Zarzuty apelacji pełnomocnika wnioskodawcy zasługują na uwzględnienie.</p> <p>***</p> <p>Sąd Apelacyjny uznał zarzuty apelacji pełnomocnika wnioskodawcy w zakresie wskazywanych uchybień, którymi dotknięty jest wyrok Sądu a quo, za w pełni słuszne, skutkujące przyjęciem w całości wniosku wyrażonego w petitum apelacji.</p> <p>***</p> <p>Sąd Apelacyjny rozstrzygając w niniejszej sprawie miał na uwadze to, że roszczenie odszkodowawcze oparte o art. 8 ust. 1 w powiązaniu z art. 11 ust. 1 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ma rekompensować szkody i krzywdy osób celowo poddanych represjom za działalność patriotyczną. Sąd Apelacyjny dostrzega przy tym, że zgodnie z art. 8 ust. 1 cyt. ustawy odpowiedzialność Skarbu Państwa nie ogranicza się wyłącznie do następstw pozbawienia wolności, ale</p>		

obejmuje szkody i krzywdy wynikłe z wydania lub wykonania orzeczenia.

Podstawą żądania odszkodowania było wydanie i wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu w dniu 15 grudnia 1981 roku R. J., o jej tymczasowym aresztowaniu, a następnie wydaniu wyroku przez Sąd Wojewódzki w Gdańsku w dniu 28 maja 1982 roku w sprawie III K 18/83/dor, na podstawie którego wnioskodawczyni została skazana za czyn z art. 46 ust. 2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 roku o stanie wojennym na karę 3 lat pozbawienia wolności i karę 3 lat pozbawienia praw publicznych. Z wykonania kary pozbawienia wolności została zwolniona na skutek ustawy amnestyjnej w dniu 25 lipca 1983 roku. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 9 kwietnia 1992 roku uwzględniając rewizję nadzwyczajną, uchylił wyrok Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku i wnioskodawczynię uniewinnił. Dostrzec należy także, że Sąd Wojewódzki w Gdańsku postanowieniem z dnia 16 listopada 1994 roku w sprawie IV Ko 728/92/o zasądził na rzecz R. J. kwotę 135.600.000 złotych, w tym odszkodowanie w kwocie 77.600.000 (dawnych) zł. W niniejszej sprawie wniosek o zasądzenie odszkodowania jest zatem wnioskiem uzupełniającym, mającym swoje umocowanie w treści wyżej wskazanej ustawy. Wnioskodawczyni R. J. z powyższych względów jest uprawniona do żądania odszkodowania na podstawie ustawy.

Podkreślić trzeba, iż pod względem materialnoprawnym roszczenie przewidziane w art. 8 ustawy ma charakter cywilnoprawnego roszczenia odszkodowawczego, dla

którego jednakże ustawodawca przewidział jedynie odrębną drogę do dochodzenia tych roszczeń, a mianowicie drogę procesu karnego. Przesądza to o tym, że sądy powołane do orzekania w sprawach karnych, mają obowiązek rozstrzygania w procesie karnym o omawianych roszczeniach (podobnie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1993 roku w sprawie I KZP 21/93, OSNKW 1993/11-12/67, LEX nr 20621, czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 października 2014 roku w sprawie II AKa 165/14, LEX 2564352). Taki charakter roszczenia odszkodowawczego z ustawy lutowej determinuje stosowanie przepisów kodeksu cywilnego odnoszących się do zasad ustalania faktu powstania szkody, związku przyczynowego, wprost (vide - postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 roku w sprawie I KZP 46/99 LEX 146212, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1993 r., I KZP 21/93, OSNKW 1993, z. 11-12, poz. 67; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r. I KZP 46/99, LEX nr 146212). Ustalając zatem, czy wnioskodawczyni ubiegająca się o odszkodowanie przysługujące osobie represjonowanej z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poniosła szkodę wynikłą z wykonania czy wydania orzeczenia, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości przysługuje jej z tego tytułu odszkodowanie, należało konsekwentnie kierować się wszystkimi zasadami prawa cywilnego dotyczącymi tych kwestii. W odniesieniu do żądania naprawienia szkody związanej z utratą zarobków koniecznym było zatem m.in. ustalenie adekwatnego

związku przyczynowego między wykonaniem lub wydaniem orzeczenia a powstałą szkodą, porównanie stanu majątku rzeczywistego z majątkiem hipotetycznym, zaliczenie na poczet szkody uzyskanych przez wnioskodawcę korzyści.

Zaakcentowania ze strony Sądu Apelacyjnego wymaga to, że odszkodowanie (w odróżnieniu od zadośćuczynienia) winno opierać się na ścisłym ustaleniu szkody. Choć kodeks cywilny w żadnym przepisie, w tym także w art. 361, nie definiuje pojęcia szkoda, to w piśmiennictwie i orzecznictwie cywilnym powszechnie przyjmuje się dyferencyjną metodę ustalania wysokości szkody materialnej (zob. A. Duży, Dyferencyjna metoda ustalania wysokości szkody, PiP 1993, z. 10, s. 55 i nast., a także powołaną tam literaturę i orzecznictwo, A. Sinkiewicz, Pojęcie i rodzaje szkody w polskim prawie cywilnym, Rejent 1998, z. 2, s. 59 i nast., co w pełni jest akceptowane w piśmiennictwie karnym (zob. Z. Gostyński, Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym, Kraków 1999 r., s. 57-65 oraz powołana tam literatura i orzecznictwo) (vide - postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 roku w sprawie I KZP 46/99 LEX 146212).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego szkodę majątkową stanowi różnica między obecnym (badanym) stanem majątkowym poszkodowanej a stanem, jaki by istniał, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Zadaniem wynagrodzenia szkody jest wyrównanie tej różnicy. Istota metody dyferencyjnej ustalania wysokości szkody polega zatem z jednej strony, na

zbadaniu rzeczywistego stanu majątkowego po wyrządzeniu szkody, a z drugiej, na określeniu hipotetycznej sytuacji majątkowej, która mogłaby mieć miejsce, gdyby zdarzenie wywołujące szkodę nie nastąpiło. Należy ustalić wszystkie straty i wydatki, jakie poniósł poszkodowany oraz utracone korzyści - wszystko w ramach normalnego związku przyczynowego.

Odnosząc się do zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny zauważa, że Sąd a quo nie odrzucił koncepcji przyczynowości adekwatnej, a jedynie przyjął, że pomiędzy wydaniem orzeczeń, stanowiących podstawę roszczenia a szkodą (w postaci braku uzyskiwania wynagrodzenia z faktu pozostawania bez pracy) taki związek nie wystąpił. Dla Sądu odwoławczego oczywistym jest to, że w celu ustalenia wystąpienia związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem (w niniejszej sprawie podstawą związaną z wydanie lub wykonaniem orzeczenia określonego w art. 11 w powiązaniu z art. 8 ustawy lutowej) a szkodą konieczne jest wystąpienie adekwatnego związku przyczynowego.

Dla porządku należy stwierdzić art. 361 § 1 kc wiąże odpowiedzialność tylko z normalnymi następstwami zjawisk stanowiących jej podstawę (bez tego zabiegu łańcuch skutków zdarzenia tkwiącego u podstawy obowiązku odszkodowawczego byłby nieograniczony). Związek przyczynowy wystąpi wówczas, gdy najpierw się zbada czy w ogóle pomiędzy kolejnymi faktami istnieją obiektywne powiązania. Chodzi o konieczność wyjaśnienia czy dany fakt był koniecznym warunkiem wystąpienia drugiego

z nich (skutku). Innymi słowy czy bez wskazanej przyczyny skutek by wystąpił. Jeśli uzyskamy pozytywny wynik, konieczne jest rozważenie, że czy owe powiązania są typowe, normalne, oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, a nie są rezultatem jakiegoś zupełnie wyjątkowego zbiegu okoliczności. Ocena, czy skutek jest normalny, powinna być oparta na całokształcie okoliczności sprawy oraz wynikać z doświadczenia życiowego i zasad wiedzy naukowej, specjalnej. Obojętne przy tym jest, czy ma miejsce związek przyczynowy bezpośredni, czy też związek przyczynowy złożony, wieloczynnikowy.

Odpowiedzialność cywilną może jednak determinować tylko taki związek przyczynowy wieloczłonowy, w którym między poszczególnymi ogniwami zachodzi zależność przyczynowa, o której mowa w art. 361 § 1 kc. Związek przyczynowy może występować jako normalny również w sytuacji, gdy pewne zdarzenie stworzyło warunki powstania innych zdarzeń, z których dopiero ostatnie stało się bezpośrednią przyczyną szkody. Adekwatnym związkiem przyczynowym objęte są nie tylko bezpośrednie skutki danego zdarzenia, ale także skutki pośrednie, jeżeli mogą być opisane jako normalne stosownie do wskazanych założeń.

W tym kontekście rację ma skarżący, wskazując, że ograniczenie przez Sąd a quo zakresu odszkodowania wyłącznie do szkody za czas bezpodstawnego pozbawienia wolności nie był słuszny.

Ponownie odnosząc się do zakresu odszkodowania to uznać należy,

że podlega mu nie tylko szkoda bezpośrednia, lecz także szkoda pośrednia, jeżeli pozostaje w normalnym związku przyczynowym z bezprawnym zachowaniem (w niniejszej sprawie z wydaniem czy wykonaniem orzeczenia o pozbawieniu wolności). Nie ma żadnych normatywnych przeszkód, by odszkodowaniem objąć szkody zaistniałe później, jednak nadal będące w bezpośrednim związku przyczynowym z pozbawieniem wolności czy wykonaniem orzeczenia, jak w przypadku pozostawania bez pracy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, rację przyznać należy odwołującemu się co do tego, że w przypadku R. J. związek pomiędzy wydaniem i wykonaniem orzeczenia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania a pozbawieniem jej zatrudnienia w Biurze Projektów (...) w G. na podstawie art. 66 § 1 kodeksu pracy i nie przyjęciem jej ponownie w terminie 7 dni od wyjścia z aresztu do pracy na podstawie art. 66 § 3 kodeksu pracy ma charakter bezpośredni, adekwatny. Jednoznacznie stwierdzić należy, że gdyby nie wykonanie orzeczeń karnych – postanowienia o tymczasowym aresztowaniu i wszczęcia śledztwa, wyroku skazującego (polegających na pozbawieniu wolności R. J.), osądzeniu w procesie politycznym – nie wygasłaby umowa o pracę z państwowym przedsiębiorstwem – Biurem Projektów (...) w G.. Taki skutek ex lege wynikał wprost z art. 66 § 1 kodeksu pracy (także obowiązującego w dacie odzyskania wolności). Nadto - zgodnie z art. 66 § 3 kodeksu pracy (także obowiązującego w dacie odzyskania wolności) – nie było możliwości

ponownego zatrudnienia R. J. (art. 66 § 3 KP).

Sąd Apelacyjny dzielając stanowisko skarżącego, ponownie wskazuje, że art. 361 § 1 kc nie ogranicza odpowiedzialności odszkodowawczej do bezpośrednich następstw zachowania, za które odpowiada zobowiązany, lecz związek przyczynowy może mieć wieloczołową postać, a istotne jest wyłącznie to, aby każde kolejne ogniwo takiego związku było normalnym następstwem poprzedniego ogniwa.

W tym kontekście Sąd ad quem uznaje za wykazane i udowodnione, że nie przyjęcie do pracy wnioskodawczynie w jej macierzystym zakładzie pracy (skutek ex lege z art. 66 Kodeksu pracy), jak i do pozostałych miejsc pracy, do których zwracała się R. J., miało swoje źródło zarówno w wykonaniu orzeczenia o tymczasowym aresztowaniu i wyroku skazującego za działalność patriotyczną, jak i samym fakcie wydania tychże orzeczeń. Stwierdzić bowiem należy, że gdyby nie ich wydanie (jeśli chodzi o ponowne zatrudnienie - wydanie przede wszystkim orzeczenia o tymczasowym aresztowaniu, jeśli chodzi o brak późniejszego zatrudnienia - wydanie przede wszystkim wyroku skazującego) wnioskodawczynie nie utraciłaby dochodów – zarobków ze świadczenia pracy. Wygaśnięcie umowy o pracę stanowiło bezpośredni, nieuchronny (bo przewidziany prawem – art. 66 § 1 Kodeksu pracy) skutek tego, że wszczęto i prowadzono postępowanie karne. Niewątpliwie zatem pomiędzy utratą pracy a wydaniem i wykonaniem orzeczenia

istnieje bezpośredni związek przyczynowy. To z kolei powoduje przyjęcie założenia, że pozbawienie wolności (w ramach tymczasowego aresztowania trwającego dłużej niż 3 miesiące) było bezpośrednią (i jedyną) przyczyną pozbawienia dochodów z pracy R. J.. Bez możliwości odwołania się od decyzji o wygaśnięciu umowy o pracę. W dalszej kolejności -wydanie orzeczenia amnestyjnego stanowiło bezpośrednią przyczyną sprawczą niemożności ponownego przyjęcia jej do pracy (zgodnie z art. 66 § 3 Kodeksu pracy).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego powyższe stanowiło przyczynę braku uzyskania dochodu z pracy za okres od wygaśnięcia umowy o pracę (po upływie trzech miesięcy od dnia zatrzymania) aż do czasu ponownego jej zatrudnienia (do 10 kwietnia 1989 roku). Do takiego stanowiska Sądu odwoławczego skłania ocena całokształtu okoliczności ujawnionych w sprawie. Sąd ad quem dysponuje depozycjami wnioskodawczyni, które znajdują pełne potwierdzenie w zebranej w sprawie dokumentacji. R. J. w swoich zeznaniach wprost podała, że każdorazowe jej wnioski o zatrudnienie (zarówno w jej macierzystym zakładzie pracy, jak i innych) spotykały się odmową; wskazywała, że cyt. „Ja starałam się dostać pracę, ale wszędzie mi odmawiano” (k. 127). W sprawie nie ujawniły się żadne okoliczności, które podważały by jej zeznania, tym samym brak jest podstaw do zakwestionowania tych zeznań. W sprawie przedstawiono 10 dokumentów, które są potwierdzeniem starań wnioskodawczyni o przywrócenie jej do pracy (czy to w dotychczasowym

zakładzie pracy – Biurze Projektów (...) w G. czy to innego pracodawcy). Wskazać należy, że wnioskodawczyni składała w Biurze Projektów (...) podania w dniu 15 maja 1984 r., 20 sierpnia 1984r., 28 kwietnia 1987 r., 11 maja 1987 r. i 12 sierpnia 1987 r.; w Centralnym Biurze Studiów i Projektów (...) w G. w dniu 18 kwietnia 1985 r. oraz w (...)Spółdzielni Pracy (...) - 9 września 1987 r.

Zasadnym jest zatem przyjęcie, że pomiędzy wydaniem i wykonaniem orzeczeń karnych a utratą dochodów (wynikających z zarobków) do czasu ponownego zatrudnienia istnieje adekwatny związek przyczynowy. W związku z tym nie sposób jest uznać, iż utrata zarobków nie była normalnym następstwem wykonania unieważnionego wyroku.

Uwzględniając realia i rzeczywistość prawną, polityczną i społeczną w czasie, kiedy nastąpiło skazanie wnioskodawczyni uznać trzeba, że uniemożliwianie jej etatowego zatrudnienia było normalną wówczas konsekwencją wykonania unieważnionego później wyroku. Ujawnione okoliczności stanowią podstawę do przyjęcia, że R. J. była byłym więźniem politycznym, legitymująca się tzw. „wilczym biletem”, który uniemożliwiał jej podjęcie ponownie zatrudnienia. Wskazania wymaga to, że w latach 80-tych XX wieku w Polsce rynek pracy był zdominowanym przez państwowe zakłady pracy. Jednocześnie - co zdaniem Sądu Apelacyjnego jest potwierdzeniem przyjętego wniosku - jest to, że bezpośrednio o zakończeniu obrad tzw. Okrągłego stołu (co nastąpiło 5 kwietnia 1989 roku) R. J. w dniu 10 kwietnia 1989 roku została zatrudniona

w jej macierzystym zakładzie pracy; w tym zakładzie pracy, którym wielokrotnie odmawiano jej zatrudnienia po lipcu 1983 roku. Jednym z postulatów było zatrudnienie zwolnionych z pracy więźniów politycznych.

Sąd Apelacyjny uznaje, że odszkodowanie należne osobom represjonowanym za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego za szkodę spowodowaną pozbawieniem możliwości wykonywania pracy zarobkowej powinno kompensować co do zasady całość utraconych przez nią zarobków (vide - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2019 roku w sprawie III K.K. 189/18, Lex 2692735). Jednocześnie, zważywszy na analogiczną metodę obliczania wysokości odszkodowania w oparciu o ustawę lutową (odszkodowanie obejmujące utracone zarobki) uzasadnione jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyjęcie reguł, które obowiązują w sprawach odszkodowania należnych z tytułu bezprawnego rozwiązania umowy o pracę.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego jedynym kryterium w ustalaniu odszkodowania jest ustalenie kwoty referencyjnej w postaci przeciętnego wynagrodzenia (obecnego przeciętnego wynagrodzenia). Wynika to z konieczności obiektywizowania siły nabywczej pieniądza w różnych okresach historycznych, a czemu służy współczynnik waloryzacyjny przyjmowany dla wysokości wynagrodzenia pracownika ustalonego i obwieszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Jednocześnie skoro odszkodowania za bezprawne pozbawienie zarobków przez pracodawcę poszkodowani otrzymują odszkodowanie ustalone na podstawie wynagrodzenia brutto, to bezpodstawnym, nie mającym umocowania prawnego, jak też niesprawiedliwym było by przyjęcie, że ubiegającym się o odszkodowanie na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej należało by pomniejszyć odszkodowanie o wartość należności publicznoprawnych (vide - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1998 roku w sprawie I PKN 55/98, Lex 35689).

Podatek jest daniną, którą zobowiązany do jej uiszczenia (względnie inny wskazany podmiot), winien odprowadzić do rachunek Skarbu Państwa. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych w art. 21 ust. 1 pkt. 3a zwalnia od podatku dochodowego odszkodowania należne z mocy ustawy lutowej. Zatem – to z woli ustawodawcy- uprawniony do odszkodowania został zwolniony z obowiązku uiszczenia podatku dochodowego. Wyłączenie kwot odszkodowań z obowiązku opłacania podatku dochodowego stanowi uprzywilejowanie w sferze podatkowej. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że obliczenie kwoty tegoż odszkodowania miałoby uwzględniać owy podatek. Analogicznie od wypłaconego odszkodowania nie należy naliczać składek na ubezpieczenia społeczne ani też składki na ubezpieczenie zdrowotne, ponieważ w tym zakresie przy ustalaniu podstawy wymiaru składki zdrowotnej mają zastosowanie zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

(vide- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. tj 2017, poz. 1949).

W dalszej kolejności, Sąd Apelacyjny stwierdza, że koszty utrzymania osoby represjonowanej w zakładzie karnym (obejmujące wyżywienie, odzież, środki czystości) nie stanowią (bo nie mogą stanowić) korzyści, o którą należałoby pomniejszyć przysługujące tejże osobie odszkodowanie na podstawie art. 8 ust. 1 cyt. Ustawy.

Istotą odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 8 ust. 1 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, ponoszonej przez Skarb Państwa na zasadzie ryzyka, jest pełne wyrównanie poniesionej szkody tj. tego co zostało utracone. Akumulowanie środków pochodzących z wynagrodzenia za pracę należy do sfery korzystania z posiadanych dochodów, a nie ich uzyskiwania, co powoduje, że nie ono stanowi kryterium ustalania wysokości odszkodowania, które ma naprawiać szkodę wynikłą z braku uzyskiwania dochodu. Decydowanie o sposobie wykorzystania z dochodów (potencjalnie uzyskanych) jest prawem poszkodowanego, którego realizacja jest indyferentna dla ustalania wysokości szkody. Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego co do konieczności redukcji wysokości odszkodowania o koszty utrzymania wnioskodawczyni w okresie, kiedy przebywała

<p>w jednostce penitencjarnej. Nie ma podstaw do tego aby obciążać uprawnionego do odszkodowania obowiązkiem ponoszenia kosztów, że w trakcie pozbawienia wolności był traktowany w sposób humanitarny. Niewątpliwie zapewnienie każdemu pozbawionemu wolności wyżywienia, odzieży, środków czystości, podstawowej opieki medycznej jest elementarnym przejawem poszanowania przyrodzonej godności człowieka. (vide - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2019 roku w sprawie III K.K. 189/18, Lex 2692735).</p>		
<p>Wniosek</p>		
<p>o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Wnioskodawczynie dalszej kwoty 525.963,91 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.</p>	<p># zasadny # częściowo zasadny # niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Sąd Apelacyjny podzielając zarzuty apelacji pełnomocnika R. J., uznał zasadność jej wniosków. Uznając:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za właściwą wskazywaną w apelacji podstawę do obliczenia odszkodowania (tj. wysokość przeciętnego wynagrodzenia w trzecim kwartale 20129 r. - za komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 13 listopada 2019 roku - 4.931,59 złotych, 		

- za prawidłowe wyliczenie okresu pozostawania bez pracy po odzyskaniu wolności tj. 68 miesięcy oraz okresu pozbawienia wolności tj. 19,4 miesięcy oraz
- za słuszne przyjęcie, że uzyskiwane przez R. J. wynagrodzenie w dacie poprzedzającym pozbawienia wolności stanowiło 150 % średniego wynagrodzenia i że w postanowieniu Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 16 listopada 1994 roku w sprawie IV Ko 728/92/O zasądzona została kwota odszkodowania za pobyt w jednostce penitencjarnej w wysokości 75 % średniego wynagrodzenia

Sąd Apelacyjny kwotę zasądzoną tytułem odszkodowania podwyższył o kwotę 525.963,91 złotych - do łącznej kwoty 574.777 złotych.

1.OKOLICZNOŚCI	PODLEGAJĄCE
UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
4.1.	
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
1.ROZSTRZYGNIĘCIE	SĄDU
ODWOŁAWCZEGO	
o.1.Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
5.1.1.	Przedmiot utrzymania w mocy

Utrzymano w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części , nie objętej zmianą przedstawioną w pkt. 5.2.	
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
Utrzymano w mocy rozstrzygnięcie w zakresie odsetek określonych w punkcie II - z uwagi na uwzględnienie w całości wniosku o zmianę wyroku w zakresie oddalającym roszczenie o odszkodowanie oraz aktualność orzeczenia o odsetkach w zakresie niezaskarżonym – część 3 niniejszego uzasadnienia.	
o.1.Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	
5.2.1.	Przedmiot i zakres zmiany
Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że: 3. uchylił orzeczenie z punktu III w zakresie oddalenia wniosku o odszkodowanie, 4. kwotę zasądzoną w punkcie II tytułem odszkodowania podwyższył o kwotę 525.963,91 zł (pięćset dwadzieścia pięć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt trzy złote i dziewięćdziesiąt jeden groszy) do łącznej kwoty 574.777 zł (pięćset siedemdziesiąt cztery tysiące siedemset siedemdziesiąt siedem złotych).	
Zwięźle o powodach zmiany	
Zmiana zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wynika z przedstawionego przez Sąd Apelacyjny stanowiska co do zarzutów podniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy w apelacji oraz zgłoszonych w niej wniosków – część 3 niniejszego uzasadnienia.	

o.1.Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji	
o.o.1.Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia	

5.3.1.1.1.		# art. 439 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia		
5.3.1.2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia		
5.3.1.3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
5.3.1.4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia		
0.0.1.Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
0.1.Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
1.Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
	Koszty sądowe postępowania obciążają Skarb Państwa.

1. PODPIS

0.1. Granice zaskarżenia			
Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik wnioskodawcy R. J.		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2020 roku w sprawie XI Ko 1135/18-On		
0.1.1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
0.1.1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie		

	kwalfikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
0.1.1.4. Wnioski		
#	uchylenie	# zmiana